

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 370/2022-56

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Dudíťa a zo sudcov Libora Duľu a Miroslava Duriša (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného BUZINGER & PARTNERS s. r. o., Námestie Martina Benku 15, Bratislava, IČO 47 253 401, v mene ktorej koná konateľka a advokátka Mgr. Margaréta Lukačovičová, proti uzneseniu Okresného súdu Topoľčany č. k. 8 Cb 29/2014-428 z 8. februára 2022 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Okresného súdu Topoľčany č. k. 8 Cb 29/2014-428 z 8. februára 2022 **b o l i p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Okresného súdu Topoľčany č. k. 8 Cb 29/2014-428 z 8. februára 2022 **z r u š u j e** a **v e c v r a c i a** Okresnému súdu Topoľčany na nové konanie.
3. Okresný súd Topoľčany **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **739,66 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ označený v záhlaví tohto nálezu sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 25. apríla 2022 domáhal vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) napadnutým uznesením

uznesením o jeho pristúpení do konania, keď bol výzvou z 18. novembra 2015 vyzvaný na vyjadrenie sa k žalobe. Poukázal v tomto kontexte aj na odôvodnenie obsiahnuté v uznesení najvyššieho súdu z 26. októbra 2021, podľa ktorého od počiatku sporu bol za žalovaného 1 oprávnený konať jeho správca konkurznej podstaty (žalovaný 2).

8. Pri určení výšky tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby postupoval okresný súd podľa § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) vzhľadom na to, že predmet súdneho sporu (určenie platnosti právneho úkonu) je podľa súdnej praxe považovaný za neoceniteľný v peniazoch. Okresný súd tak priznal žalovanému 2 náhradu trov právneho zastúpenia v sume 510 eur.

9. Proti uzneseniu okresného súdu z 3. januára 2022 podal sťažovateľ sťažnosť, ktorou napadol výrok 2 citovaného uznesenia z dôvodu nezákonnosti. Dôvodil s poukazom na § 79 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), že pristúpenie ďalšieho účastníka do konania na návrh žalobcu na strane žalovaného je viazané na schválenie súdu, pričom až na základe právoplatného rozhodnutia súdu o pripustení účastníka do konania sa tento nový subjekt stáva účastníkom konania, a teda logicky až od tohto momentu môžu tomuto subjektu vzniknúť trovy súdneho konania. Okresný súd pritom rozhodol o pripustení žalovaného 2 do konania uznesením z 23. marca 2016, ktoré bolo napadnuté odvolaním, ktoré krajský súd uznesením č. k. 15 Cob 92/2016 z 31. januára 2017 (ďalej aj „uznesenie z 31. januára 2017“) odmietol, pričom uznesenie odvolacieho súdu bolo sťažovateľovi doručené 15. mája 2017. Až týmto momentom preto strane v spore mohli logicky vzniknúť trovy súdneho konania. Priznanie náhrady trov právneho zastúpenia okresným súdom žalovanému 2 pred týmto dátumom preto nemá oporu v zákone.

10. Sťažovateľ zároveň v sťažnosti napadol účelnosť úkonov právnej služby (vyjadrenie k odvolaniu sťažovateľa proti uzneseniu o zastavení konania zo 14. augusta 2017, účasť na pojednávaní 20. mája 2019 a vyjadrenie k odvolaniu sťažovateľa proti rozsudku z 1. júla 2019).

11. Vyjadrenie k odvolaniu sťažovateľa proti uzneseniu o zastavení konania zo 14. augusta 2017 nespĺňa podľa sťažovateľa kritérium účelnosti, keďže krajský súd zrušil rozhodnutie súdu prvej inštancie o zastavení konania, ale na základe odvolania sťažovateľa, keď sa odvolací súd stotožnil s právnym názorom vyjadreným v odvolaní, že prekážka litispendencie nie je daná.

12. Žalovaný 2 podľa sťažovateľa svojou účasťou na pojednávaní 20. mája 2019 nijakým spôsobom neprispel k rozhodnutiu súdu, pretože sa vôbec nevyjadril k predmetu sporu a argumentácii sťažovateľa, nenamietal v celom konaní nedostatok naliehavého právneho záujmu na určení platnosti právneho úkonu (právny dôvod zamietnutia žaloby), ale namietal len nepríslušnosť súdu.

13. Ani priznanie náhrady trov konania za vyjadrenie k odvolaniu sťažovateľa proti rozsudku z 1. júla 2019 nemožno považovať za účelný úkon, keďže celé vyjadrenie žalovaného 2 spočívalo len v tom, že sa pridržiava vyjadrenia uvedeného na pojednávaní 20. mája 2019 a navrhuje predložiť spis najvyššiemu súdu, aby rozhodol o nepríslušnosti krajského súdu. Navyše samotné podanie nie je ani podpísané.

14. V sťažnosti sťažovateľ namietol s poukazom na uznesenie najvyššieho súdu č. k. 3 Obdo 11/2021 z 26. októbra 2021, že žalovaný 1 nemal spôsobilosť byť účastníkom

napadnutého konania od samého začiatku, pričom súd nemôže pripustiť ďalšieho účastníka do konania na strane žalovaného, ak nemá pôvodný žalovaný spôsobilosť byť účastníkom konania. Postup okresného súdu, ktorým tento pripustil žalovaného 2 do konania, je preto potrebné spolu s uznesením z 23. marca 2016 považovať za nezákonný, a preto priznanie akejkoľvek náhrady trov konania žalovanému 2 je neoprávnené.

15. Sťažnosť sťažovateľa bola napadnutým uznesením okresného súdu zamietnutá ako nedôvodná. Z obsahu súdneho spisu okresný súd považoval za preukázané, že 23. marca 2016 vydal uznesenie, ktorým pripustil, aby na návrh samotného sťažovateľa do konania na strane žalovaného vstúpil ďalší subjekt (žalovaný 2). S poukazom na § 237 ods. 1 CSP, podľa ktorého je súd viazaný uznesením, len čo ho vyhlásil; ak nebolo vyhlásené, len čo ho vydal, okresný súd zdôraznil, že po vydaní uznesenia z 23. marca 2016 ním bol okresný súd viazaný a musel konať aj so subjektom, ktorého vstup pripustil, t. j. so žalovaným 2, ktorému následne aj doručil na vyjadrenie odvolanie žalobcu proti uzneseniu z 23. marca 2016, keďže žalovaný 2 bol oprávnený proti uvedenému uzneseniu podať odvolanie, čo vo svojom v uznesení č. k. 15 Cob 92/2016-88 z 31. januára 2017 konštatoval aj krajský súd.

16. Z obsahu spisu okresný súd považoval za jednoznačne preukázané vykonanie nasledujúcich úkonov tak, ako boli označené v uznesení okresného súdu z 3. januára 2022 (bod 7 tohto uznesenia), a preto sťažnosť ako nedôvodnú zamietol v celom rozsahu.

17. Uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 370/2022 zo 6. júla 2022 bola ústavná sťažnosť sťažovateľa prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu. Ústavný súd zároveň citovaným uznesením návrhu na odklad vykonateľnosti uznesenia okresného súdu č. k. 8 Cb 29/2014-428 z 8. februára 2022 nevyhovel.

II.

Argumentácia sťažovateľa

18. Sťažovateľ namieta, že v dôsledku procesného excesu okresného súdu bola priznaná náhrada trov konania žalovanému 2 aj napriek skutočnosti, že v konaní nebol pasívne legitimovaným subjektom. Poukazuje pritom na predbežné právne posúdenie, ktoré urobil okresný súd v merite veci na pojednávaní 20. mája 2019, podľa ktorého výsledok konania nemôže mať žiadne následky na majetok patriaci do podstaty. Berúc do úvahy „§ 14 ods. 1 písm. c) veta pred bodkočiarkou zákona o konkurze a vyrovnaní“, ak výsledok konania nemôže mať žiadne následky na majetok patriaci do podstaty, potom správca konkurznej podstaty logicky nemôže byť stranou tohto súdneho sporu, a preto priznanie náhrady trov konania správcovi konkurznej podstaty nemá oporu v zákone. Pasívne vecne legitimovaným subjektom v predmetnej veci o určenie platnosti právneho úkonu je objektívne len žalovaný 1 (úpadca).

19. Ďalej dôvodí, že subjektu nemôžu vzniknúť trovy súdneho konania ešte pred tým, ako právoplatne vstúpi do konania. Predkladá na podporu svojho záveru argumentáciu totožnú s tou, ktorú predniesol aj v samotnej sťažnosti (k tomu pozri bod 9 tohto nálezu). Priznanie náhrady trov právneho zastúpenia za tri úkony právnej služby vykonané pred 15. májom 2017 nemá preto oporu v zákone.

20. Okrem toho namieta, že priznané trovy konania objektívne nespĺňajú zákonné kritériá odôvodnenosti a účelnosti v zmysle § 251 CSP, pričom priznanie trov konania nebolo zo strany okresného súdu riadne odôvodnené. Okresný súd pritom v napadnutom uznesení vôbec nereagoval na podstatné skutkové a právne námietky sťažovateľa obsiahnuté v sťažnosti (k tomu pozri body 11 až 13 tohto nálezu). Napadnuté uznesenie okresného súdu je preto nezrozumiteľné a zmätočné a napĺňa znaky arbitrárneho rozhodnutia porušujúceho práva na súdnu ochranu a na spravodlivé súdne konanie.

III.

Vyjadrenie okresného súdu, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

21. Na výzvu ústavného súdu na vyjadrenie k ústavnej sťažnosti doručení okresnému súdu 12. júla 2022 reagovala predsedníčka okresného súdu prípisom č. k. Spr 569/22 z 20. júla 2022, v ktorom poukázala na odôvodnenie napadnutého uznesenia a v podstatnom zopakovala skutočnosti z neho vyplývajúce (body 15 a 16 tohto nálezu).

22. S prihliadnutím na uvedené a obsah spisového materiálu predsedníčka okresného súdu prezentovala názor, že napadnutým uznesením okresného súdu a ani postupom, ktorý vydaniu tohto rozhodnutia predchádzal, neboli porušené práva sťažovateľa tak, ako ich porušenie namieta v ústavnej sťažnosti. Ústavnú sťažnosť preto považuje za zjavne neopodstatnenú.

III.2. Vyjadrenie zúčastnenej osoby:

23. Na výzvu ústavného súdu na vyjadrenie k ústavnej sťažnosti, ktorá bola doručená zúčastnenej osobe 11. júla 2022, táto v stanovenej lehote a ani do dňa meritórneho rozhodnutia ústavného súdu vo veci samej nereagovala.

III.3. Replika sťažovateľa:

24. Sťažovateľovi bolo následne 28. júla 2022 doručené vyjadrenie okresného súdu z 20. júla 2022 na zaujatie repliky. V replike doručenej ústavnému súdu 16. augusta 2022 sťažovateľ konštatoval, že predsedníčka okresného súdu nereaguje ani na jednu z piatich právnych námietok, ktoré sťažovateľ uviedol vo svojej ústavnej sťažnosti a ktorých zodpovedanie má podstatný význam pre posúdenie zákonnosti a ústavnosti napadnutého rozhodnutia.

25. V konkrétnostiach zdôrazňuje, že okresný súd sa nevysporiadal s námietkou o nedostatku pasívnej legitimácie správcu konkurznej podstaty ako žalovaného 2, a tak ani s otázkou, či bol oprávnený priznať náhradu trov konania tomuto subjektu bez pasívnej legitimácie. Zotrval na argumentácii obsiahnutej v bode 18 tohto nálezu a uzavrel, že správca konkurznej podstaty (žalovaný 2) logicky a objektívne nemôže byť stranou tohto súdneho sporu (nie je pasívne legitimovaným subjektom).

26. Okresný súd sa nevysporiadal ani s námietkou sťažovateľa o nedostatočnej odôvodnenosti a účelnosti priznaných trov právneho zastúpenia žalovanému 2 či s námietkou neexistencie riadneho odôvodnenia napadnutého rozhodnutia, keďže súd v odôvodnení rozhodnutia ani len nereagoval

na žiadnu z námietok sťažovateľa, ktoré mali pre rozhodnutie súdu podstatný význam, čo samo osebe ako extrémny procesný exces zakladá arbitrárnosť súdneho rozhodnutia. Celá obrana okresného súdu spočíva len v značne nezrozumiteľnom a zmätočnom odvolávaní sa na § 237 ods. 1 CSP, podľa ktorého je súd viazaný uznesením, len čo ho vyhlásil; ak nebolo vyhlásené, len čo ho vydal.

27. Obdobne ako v napadnutom rozhodnutí, ani vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti okresný súd nijako nevysvetlil, prečo konal so žalovaným 2 ešte pred tým, ako predmetné uznesenie vôbec vydal, a prečo následne žalovanému 2 priznal náhradu trov konania za prvé dva úkony právnych služieb uskutočnené v roku 2015, keďže uznesenie bolo vydané až 23. marca 2016. Ustanovením § 237 ods. 1 CSP, resp. jeho výkladom nemožno objektívne odôvodniť ani ospravedlniť sťažovateľom namietanú zjavnú nezákonnosť rozhodnutia a hrubý procesný exces (svojevôľu) súdu v konaní odporujúci princípom spravodlivého súdneho procesu.

28. Opätovne vyzdvihuje skutočnosť, že žalovanému 2 mohli „v konaní“ (§ 251 CSP) vzniknúť trovy súdneho konania vrátane trov právneho zastúpenia najskôr od 15. mája 2017, teda až vtedy, keď sa právoplatne stal účastníkom konania (stranou sporu). Priznanie náhrady trov právneho zastúpenia okresným súdom žalovanému 2 pred týmto dátumom z uvedených dôvodov nemá oporu v zákone, resp. je v priamom rozpore so zákonom. Účastníkom konania (žalovaným 2) so všetkými právami a povinnosťami účastníka konania sa správca konkurznej podstaty stal až momentom nadobudnutia právoplatnosti tohto uznesenia, t. j. 15. mája 2017. Do tohto dňa zostal okruh účastníkov konania (strán sporu) nezmenený.

29. Výklad zákona použitý okresným súdom nemá oporu nielen v jazykovom znení zákona, ale odporuje tiež účelu a zmyslu zákona, je nelogický a iracionálny, a preto ústavne nekonformný.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

30. Sťažovateľ v podstatnom brojí proti napadnutému uzneseniu okresného súdu, ktoré považuje za arbitrárne, nezrozumiteľné a zmätočné. Namieta v konkrétnostiach priznanie náhrady trov konania žalovanému 2 aj napriek tomu, že v konaní nebol pasívne legitimovaným subjektom. Namieta priznanie náhrady trov právneho zastúpenia za tri úkony právnej služby vykonané pred 15. májom 2017, pričom dôvodí, že subjektu (žalovanému 2) nemôžu vzniknúť trovy súdneho konania pred tým, ako právoplatne vstúpi do konania. Spochybňuje rovnako odôvodnenie priznania trov konania, keďže okresný súd nereagoval na podstatné skutkové a právne námietky sťažovateľa obsiahnuté v sťažnosti (body 10 až 13 tohto nálezu).

31. Ústavný súd v súlade s § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania vo veci ústavnej sťažnosti, keďže na základe podaní okresného súdu a sťažovateľa, berúc do úvahy skutočnosti vyplývajúce zo spisu okresného súdu vzťahujúceho sa na konanie vedené pod sp. zn. 8 Cb 29/2014, dospel k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

32. V nadväznosti na sťažnostnú argumentáciu sťažovateľa ústavný súd, vychádzajúc zo svojho ústavného postavenia a poukazujúc na svoju stabilizovanú judikatúru, zdôrazňuje, že vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou

opravnou inštanciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96), a preto nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdom bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02 atď.).

33. Európsky súd pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) sa pri rozhodovaní o tom, či civilné konanie ako také vyhovuje požiadavkám spravodlivosti, zaoberá aj tou časťou konania, ktorou všeobecný súd rozhoduje vo veci náhrady trov konania, a preto právo na spravodlivé rozhodovanie o trovách konania patrí *ratione materiae* do obsahu práva na spravodlivé súdne konanie (k tomu pozri *Stankiewicz v. Poľsko*, č. 46917/99, rozsudok zo 6. 4. 2006, § 60).

34. Rešpektujúc ESLP, ústavný súd vo svojej ustálenej judikatúre neustále pripomína, že jedným z kľúčových princípov spravodlivého súdneho konania, ako ich garantuje čl. 6 ods. 1 dohovoru a tiež čl. 46 ods. 1 ústavy (obdobne aj čl. 36 ods. 1 listiny), je aj právo na náležité súdne odôvodnenie rozhodnutia. Jeho obsahom je právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré preskúmateľným spôsobom, jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Princíp spravodlivosti („fairness“) pritom zaväzuje súdy, aby pre svoje rozhodnutia poskytli dostatočné a relevantné dôvody (napr. III. ÚS 135/04, III. ÚS 198/05, III. ÚS 34/07). Potreba náležite odôvodniť súdne rozhodnutie je daná tiež vo verejnom záujme, pretože je jednou zo záruk, že výkon spravodlivosti nie je arbitrárny, neprehľadný a že rozhodovanie súdu je kontrolovateľné verejnosťou (IV. ÚS 296/09).

35. Európsky súd pre ľudské práva vo svojej judikatúre vzťahujúcej sa na interpretáciu čl. 6 ods. 1 dohovoru už uviedol, že toto ustanovenie dohovoru zaväzuje súd uviesť dôvody svojho rozhodnutia, pričom rozsah tejto povinnosti sa môže líšiť v závislosti od povahy rozhodnutia. S prihliadnutím na uvedené je potrebné zohľadniť aj rôznorodosť návrhov, ktoré strana konania môže podať na súdoch, ako aj rozdiely existujúce v zmluvných štátoch v súvislosti s právnou úpravou, so zvyklosťami, s právnymi názormi a vynášaním a vyhotovovaním rozhodnutí (rozsudok ESLP vo veci *Ruiz Torija a Hiro Balani v. Španielsko* z 9. 12. 1994, sťažnosť č. 18390/91, § 29). Skutočnosť, že súd neprejedná každú podrobnosť tvrdenú stranou konania, nie je sama osebe v rozpore s požiadavkou spravodlivého prejednania veci. Podstatné však je, aby sa neprehliadlo právo strany konania byť vypočutou a aby súd posúdil tvrdenia strany konania, hoci sa to explicitne neodráža v konečnom rozhodnutí (rozhodnutie ESLP vo veci *Z. a E. v. Rakúsko* z 13. 10. 1986, sťažnosť č. 10153/82).

36. V neposlednom rade je pre ústavnú akceptovateľnosť odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyhnutné aj to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým všeobecný súd na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú)

verejnost' prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé. Všeobecný súd musí súčasne vychádzať z toho, že práve tieto súdy majú poskytovať v súdnom konaní materiálnu ochranu zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov strán v konaní (m. m. IV. ÚS 1/02, II. ÚS 174/04, III. ÚS 117/07, III. ÚS 332/09).

37. Sťažnosť (podaná v konkrétnej veci sťažovateľom) je potrebné považovať za riadny prostriedok procesnej obrany, a tým za efektívny prostriedok procesnej nápravy špecifikovaných uznesení, ako aj účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru (porovnaj ŠTEVČEK, M., FICOVÁ, S., BARICOVÁ, J., MESIARKINOVÁ, S., BAJÁNKOVÁ, J., TOMAŠOVIČ, M. a kol. *Civilný sporový poriadok. Komentár*. Praha : C. H. Beck, s. 869 a nasl., obdobne I. ÚS 63/2019). Osobitnou náležitosťou sťažnosti je uvedenie dôvodov, pre ktoré sa uznesenie vydané vyšším súdnym úradníkom nepovažuje za správne, pričom je nevyhnutné rovnako uviesť aj to, akých chýb sa v napádanom rozhodnutí či postupe vyšší súdny úradník dopustil, a tieto chyby aj náležitým spôsobom konkretizovať (§ 243 CSP, k tomu pozri aj už citovaný komentár k Civilnému sporovému poriadku, s. 879 – 882).

38. V sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu z 3. januára 2022 doručenej okresnému súdu sťažovateľom tento prezentoval námietky, ktoré sa prekrývajú s tými, ktoré uviedol v ústavnej sťažnosti.

39. Prvou námietkou sťažovateľ namieta priznanie náhrady trov konania žalovanému 2 spochybňovaním jeho pasívnej legitímácie v spore, odvolávajúc sa na nezákonnosť uznesenia okresného súdu z 23. marca 2016 (bod 14 tohto nálezu). Námietku treba považovať za nedôvodnú. Z obsahu vyžiadaného spisu vyplýva, že o pristúpení žalovaného 2 do konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 8 Cb 29/2014 rozhodol okresný súd uznesením z 23. marca 2016, a to na podklade podania samotného sťažovateľa doručeného 13. júla 2015, ktoré posúdil okresný súd podľa jeho obsahu ako návrh na pristúpenie ďalšieho účastníka do konania na strane žalovaného. Proti uzneseniu okresného súdu z 23. marca 2016 sťažovateľ podal odvolanie, ktoré však bolo uznesením krajského súdu z 31. januára 2017 odmietnuté s odôvodnením, že sťažovateľ, ktorého návrhu bolo uznesením okresného súdu z 23. marca 2016 vyhovené v plnom rozsahu, nie je stranou oprávnenou na podanie odvolania, keďže podľa § 359 CSP odvolanie môže podať strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané.

40. Sťažovateľ (ešte v rámci procesného režimu Občianskeho súdneho poriadku) mohol proti uzneseniu okresného súdu z 23. marca 2016, ktorým bolo rozhodnuté o ním podanom návrhu na pristúpenie ďalšieho účastníka do konania na strane žalovaného (ktorého zákonnosť spochybňuje), podať ústavnú sťažnosť, v ktorej by napadol nezákonnosť majúcu intenzitu porušenia jeho práv na súdnu ochranu či spravodlivé súdne konanie. Navyše sťažovateľ nespokojný s výrokom odmietnutia ním podaného odvolania uznesením krajského súdu z 31. januára 2017 mohol ústavnú sťažnosť podať aj proti citovanému rozhodnutiu odvolacieho súdu. Zanedbanie využitia týchto prostriedkov nápravy však sťažovateľ nemôže reparovať podaním ústavnej sťažnosti, ktorá nesmeruje priamo proti uzneseniu okresného súdu z 23. marca 2016 a ani uzneseniu krajského súdu z 31. januára 2017, ale smeruje výlučne proti rozhodnutiu o sume náhrady trov konania, v rámci ktorého sa otázka pasívnej legitímácie žalovaného 2 neriešila a riešiť ani nemohla.

41. Námietka spochybňujúca pasívnu legitímáciu žalovaného 2 a zákonnosť uznesenia okresného súdu z 23. marca 2016 vznesená v rámci rozhodovania o sume náhrady trov konania je preto zjavne

bez možného vplyvu na ústavnú udržateľnosť napadnutého uznesenia okresného súdu, ktorým sa rozhodlo o sume náhrady trov konania.

42. Námietky sťažovateľa o arbitrárnosti a nepreskúmateľnosti napadnutého uznesenia okresného súdu v súvislosti s argumentáciou o tom, že žalovanému 2 patrí náhrada trov konania až od momentu, keď právoplatne vstúpil do konania, ako aj s argumentáciou o účelnosti a dôvodnosti trov konania, s ktorými sa okresný súd nevysporiadal, resp. nevysporiadal dostatočným spôsobom (body 19 a 20 tohto nálezu), sú podľa ústavného súdu dôvodné.

43. Súčasťou odôvodnenia napadnutého uznesenia okresného súdu je stručný opis skutkového stavu, citácie zákonných ustanovení vo veci aplikovaných a uvedenie zoznamu úkonov právnej služby právnym zástupcom žalovaného 2, ktoré okresný súd považoval za jednoznačne preukázané. Chýba v ňom však uvedenie konkrétnych dôvodov, ktoré okresný súd v rámci sťažnostného konania viedli k záveru o zamietnutí sťažnosti ako nedôvodnej, a to v kontexte námietok vznesených sťažovateľom v samotnej sťažnosti.

44. V súvislosti s námietskou sťažovateľa o tom, že žalovanému 2 patrí náhrada trov konania až od momentu právoplatného vstupu do konania okresný súd v stručnosti poukázal na § 237 ods. 1 CSP, avšak bez toho, aby sťažnostnú námietku posúdil z pohľadu § 251 CSP, ktorý má v konkrétnych okolnostiach veci zásadný význam, keďže vymedzuje, čo všetko možno za trovy konania považovať (všetky preukázané, odôvodnené a účelne vynaložené výdavky, ktoré vzniknú v konaní v súvislosti s uplatňovaním alebo bránením práva). Ide o definíciu s taxatívnym výpočtom jednotlivých zákonných kritérií, resp. prvkov, ktoré musia byť splnené kumulatívne. Časový interval, v rámci ktorého možno uvažovať o trovách konania, je pritom striktno ohraničený začatím konania (§ 156 CSP) a právoplatnosťou súdneho rozhodnutia, ktorým sa konanie končí. Aj z uvedeného dôvodu nepovažuje ústavný súd v kontexte predmetnej námietky sťažovateľa za dostatočný odkaz na § 237 ods. 1 CSP bez toho, aby sa okresný súd zaoberal aplikáciou a výkladom ustanovenia, ktoré malo vo veci zásadný význam.

45. Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu sú všeobecné súdy primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov (IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 214/04, II. ÚS 249/2011, IV. ÚS 295/2012). Absencia aplikácie a výkladu § 251 CSP, ktorý mal v kontexte predmetnej námietky sťažovateľa zásadný význam, preto robí časť odôvodnenia napadnutého uznesenia okresného súdu nepreskúmateľným, a tým aj ústavne neudržateľným.

46. Za nepreskúmateľnú považuje ústavný súd aj časť odôvodnenia napadnutého uznesenia okresného súdu týkajúcu sa záveru o jednoznačnom preukázaní vykonania úkonov právnej služby, avšak bez toho, aby sa okresný súd zaoberal posúdením dôvodov uvádzaných v sťažnosti sťažovateľom, ktoré spochybňujú účelnosť úkonov právnej služby, za ktoré bola žalovanému 2 náhrada priznaná (sťažnostné námietky uvádzané v bodoch 11 až 13 tohto nálezu).

47. Ústavný súd v zhode so svojou doterajšou judikatúrou pripomína, že pri rozhodovaní o náhrade trov konania nemožno opomenúť ani skutočnosť, že trovy vynaložené účastníkom konania v spore musia byť v príčinnej súvislosti s jeho procesným postojom k predmetu konania. Ich vynaložením sa musí sledovať procesné presadzovanie uplatneného nároku alebo procesná ochrana proti takému tvrdenému nároku. Účelnosť sa v zásade dá stotožniť s nevyhnutnosťou alebo právnou možnosťou vynaloženia trov spojených s ústavne zaručeným právom na právnu pomoc v zmysle čl. 47 ods. 2

ústavy. Trovy potrebné na účelné vynaloženie alebo ochranu práva sa však nemôžu posudzovať ako celok, a to aj keď má účastník nárok na náhradu trov konania, pretože mal vo veci plný úspech, každý úkon alebo každé platenie trov treba posudzovať samostatne; to platí aj pre trovy právnej služby (III. ÚS 481/2015, IV. ÚS 83/2018).

48. Je zrejmé, že účelnosť vynaložených nákladov je podmienkou ich priznania, pričom všeobecnému súdu prináleží hodnotiť ako kritérium pre ich priznanie ich účelnosť, resp. nevyhnutnosť. Táto otázka je vecou úvahy (diskrécie) súdu, ktorá však musí byť vždy primerane odôvodnená (IV. ÚS 83/2018).

49. Ako preskúmateľné nemožno hodnotiť rozhodnutie súdu, ktorý záver o tom, že nezistil žiadne pochybenia, ktoré by boli dôvodom na zrušenie, resp. zmenu napadnutého uznesenia, nepodporí žiadnou argumentáciou, ktorou by sa so sťažnostnými námietkami vysporiadal. Pokiaľ zákonná úprava vo vzťahu k tomu, kto podáva sťažnosť, lípne na požiadavke náležitého konkretizovania chýb, ktorých sa dopustil pri rozhodovaní o sume náhrady trov konania vyšší súdny úradník, potom je pre ústavnú udržateľnosť rozhodnutia o takejto sťažnosti nevyhnutné, aby sa všeobecný súd s konkrétnou argumentáciou sťažovateľa náležitým spôsobom aj vysporiadal. Napokon nemožno obchádzať ani skutočnosť, že odôvodnenie rozhodnutia, ktorému chýba akékoľvek vysporiadanie sa s argumentáciou strany v konaní, nenapĺňa atribúty rozhodnutia spravodlivého a presvedčivého, teda takého, ktoré by bolo možné považovať za rozhodnutie zabezpečujúce spravodlivú ochranu práv a oprávnených záujmov strán v konaní (m. m. IV. ÚS 502/2021).

50. Nepreskúmateľnosť preto ústavný súd identifikoval aj v súvislosti s časťou napadnutého uznesenia okresného súdu týkajúcou sa odôvodnenia účelnosti výdavkov vynaložených pri úkonoch právnej služby žalovaného 2.

51. Absencia riadneho odôvodnenia napadnutého uznesenia okresného súdu vo vzťahu k argumentácii prezentovanej sťažovateľom v sťažnosti (body 11 až 13 tohto nálezu) smerujúcej proti uzneseniu okresného súdu z 3. januára 2022 bráni preskúmať to, akými úvahami sa okresný súd riadil pri rozhodovaní o dôvodnosti a účelnosti vynaložených výdavkov v príslušnom konaní pri rozhodovaní o sume náhrady trov konania a aké skutočnosti považoval za rozhodujúce pre svoj záver o zamietnutí sťažnosti, t. j. nedôvodnosti sťažovateľom vznesených námietok. Uvedené má za následok, že napadnuté uznesenie okresného súdu je treba kvalifikovať ako nepreskúmateľné, a tým aj arbitrárne. Ak sa totiž všeobecný súd nevysporiada aspoň stručne s argumentmi uvádzanými v sťažnosti, potom jeho rozhodnutie vykazuje znaky svojvôle bez opory v zákone.

52. S prihliadnutím na skutočnosti uvádzané predovšetkým v bodoch 43 až 51 tohto nálezu ústavný súd dospel k záveru, že odôvodnenie napadnutého uznesenia okresného súdu je nepreskúmateľné pre absenciu argumentov, ktoré viedli okresný súd k zamietnutiu sťažnosti vo veci určenia sumy náhrady trov konania. Ústavný súd preto rozhodol, že napadnutým uznesením okresného súdu došlo k porušeniu práv sťažovateľa na súdnu ochranu a na spravodlivé súdne konanie (bod 1 výroku tohto nálezu).

53. Vzhľadom na skutočnosť, že ústavný súd rozhodol o tom, že napadnutým uznesením okresného súdu boli porušené základné právo sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (§ 133 ods. 1 prvá veta zákona o ústavnom súde), rozhodol zároveň aj o zrušení napadnutého uznesenia okresného súdu a vec vrátil okresnému súdu v celom

rozsahu na ďalšie konanie tak, ako to je uvedené v bode 2 výroku tohto nálezu [§ 133 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde].

54. V súlade s § 134 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde je okresný súd po vrátení veci na ďalšie konanie povinný ju znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom ústavného súdu. Úlohou okresného súdu bude náležitým spôsobom sa vysporiadať s námietkami sťažovateľa uvádzanými v sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu z 3. januára 2022 v súvislosti s argumentáciou o tom, že žalovanému 2 patrí náhrada trov konania až od momentu, keď právoplatne vstúpil do konania, ako aj s argumentáciou sťažovateľa o účelnosti a dôvodnosti trov konania. Okresný súd pritom ako orgán verejnej moci musí dbať na to, že je povolaný zákony nielen aplikovať, ale ich aj (ústavne-konformným spôsobom) vykladať.

V.

Trovy konania

55. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 739,66 eur. Náhradu trov konania ústavný súd priznal za 3 úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, písomné podanie ústavnej sťažnosti a replika k vyjadreniu okresného súdu) podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky. Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2022 v sume 193,83 eur (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky), tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2022 v sume 11,63 eur (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Celková suma náhrady trov konania tak predstavuje po jej navýšení o daň z pridanej hodnoty sumu 739,66 eur. Vzhľadom na uvedené ústavný súd vo veci náhrady trov konania sťažovateľa rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 3 výroku tohto nálezu.

56. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. septembra 2022

Ladislav Duditš
predseda senátu